de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

37e jaorgaank no. 1
feberwaori 2009

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Koosje Hornstra, Jimmy Visser en Jannes Westerhof
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
Zetwark	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Van der Meer, Oosterwoolde
Administraosie	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/ Oldeberkoop till. (0516) 451108, fax 451109
Eupeningstieden administraosie	Maendag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure Vri'jdag: 9.00 ure tot 12.00 ure Overleg mit aandere mitwarkers kan alliend nao tillefonische ofspraoke
E-mail	info@stellingwarfs.nl
Webstee	www.stellingwarfs.nl
Lidm./Ab.	€ 15,00 in et jaor
Losse nommers	€ 3,00

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD

Jannes Westerhof	*Veuroffien*	2
Anne J. van der Helm	*Oorkonde uut 1247 vunnen in de karke van Berkoop*	3
Jannes Westerhof	*Arie en Femmie de Vries van De Haule, oolden van bekende Nederlaanders*	8
W. de Jong	*In de bruidssuite*	11
Harmen Houtman	*Wiezers*	12
Klaas Knillis Hofstra	*et zit altied niet mit*	12
Jan Koops	*Dát vien ik now een mooi boek*	13
Jannes Westerhof	*Dit plak dot me wat*	16
W.H. de Vries	*De oorlog in de Stellingwarven - 70 -*	20
Pieter Jonker	*Ni'j Schrieversronte-initiatief wodde wardeerd*	23
Attie Nijboer	*Tied*	27
Jan Schonewille	*Gien katten op 'e taofel*	25
Van de redaktie	*Eerste postzegels Stellingwarf 700 uutrikt*	28
Lily Köhler	*Vrouwluden van eertieds*	29
Van de redaktie	*De buurtschoppen van Oosterwoolde*	30
Van de redaktie	*Veul wardering veur Nedersaksisch Vocaal Ensemble*	31
Lumbertus Heeringa	*Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j*	32

Foto's *omslag, blz. 23,24 Ype Dijkstra*
blz. 5 Utrechts Archief
blz. 9,10 familie De Vries
blz. 14 Jan Koops
blz. 16,18 Sietze Oldersma
blz. 28,30,31 Sietske Bloemhoff
blz. 32 Lumbertus Heeringa

Tekening *blz. 21 archief W.H. de Vries*

Foto omslag *Kuier op 28 december 2008 bi'j Waskemeer (zie blz. 23)*

Veuroffien - Jannes Westerhof

D'r wodt minder verdiend an de toeristen in Oost-Stellingwarf, dot blieken uut een onderzuuk. De dagrekreaanten gavven wel € 2 meer uut, mar d'r weren d'r 200.000 minder as de oflopen twie jaor. D'r kwammen 20.000 meer verbliefsrekreaanten, mar die gavven € 4 minder uut. Neffens onderzuker Verver bin d'r in de gemiente te weinig meugelikheden veur toeristen om geld uut te geven. Ok ontbrekt et an een dudelik en herkenbaor profiel, een marknaeme. Oost-Stellingwarf is nog altied onbekend bi'j vule meensken en zol him meer onderscheiden moeten van bi'jglieks Drentse buurgemienten.
Zoe'n kraantebericht zet je an et daenken. Oost-Stellingwarf perbeert krek as vule aandere gemienten verbliefsrekreaanten te kriegen deur et bouwen van huzen toe te staon op plakken waor aj' aanders nooit bouwen meugen en deur et anleggen van jachthavens. En now dot blieken dat dat knieperige volk waor we zo gaastvri'j veur binnen € 4 minder uutgeft! Het de gemiente him zo inspand en dan kriej' staank veur daank. En dat komt misschien wel omdat d'r gien dudelike marknaeme wezen zol. We moe'n oons onderscheiden van de Drentse buurgemienten. Die hebben neffens de onderzuker dan zeker wel zoe'n naeme. Bi'j mien Hollaanse kennissen he'k es vraogd hoe herkenbaor et 'profiel' van de gemienten Noordenveld, Midden-Drenthe en Westerveld was. Ze hadden gien idee, mar dochten dat Midden-Drenthe wel in Drenthe liggen zol en ze zollen niet weten waj' daor doen moesten. De buurgemienten hoeven we dus niet as veurbeeld te nemen. Appelsche hadden ze liekewel allemaol van heurd, goenend zeden dat d'r zokke mooie bossen weren en aanderen dat ze heurd hadden dat d'r zokke mooie bossen weren. Nee, die marknaeme is et niet, mar misschien bin d'r inderdaod wel te min meugelikhieden om geld uut te geven. Zels he'k daor gien last van, want of ik now in Oosterwoolde, Appelsche of Berkoop bin, et geld roegelt me de buse uut a'k niet oppasse. Mar een rekreaant is now ienmaol een appat meenske en daor moej' dus appatte dingen veur doen. Dat kuj' doen deur et bouwen van et 'grootste palenparcours van Europa' in Appelsche. Toch redden we et daor niet mit op. Uut et onderzuuk dee blieken dat de meerste bezukers uut Frieslaand kommen, 55-plus binnen en veur de rust, de ruumte en de netuur kommen. Die kommen niet bi'j oons om hoge in de paolen hangen te gaon. Veur dat volk moej' op alle tieden van de dag en op zovule meugelik plakken koffie hebben. En dan echte koffie, gien bekertien of een bakkien koffie, of nog slimmer: een bakkien leut, troost of slobber. Nee, we moe'n de toeristen een echt paantien koffie anbieden. Nog niet zo lange leden was et gebrukelik om de hiete koffie uut et koppien in et paantien te doen en daarnao weeromme in et koppien om et ofkoelen te laoten. Aj' vule haost hadden deej' dat vaeker. D'r weren ok meensken die de koffie uut et paantien dronken, wat ik altied een hiele keunst vun. Disse meniere van koffie drinken het veurdielen veur de haostige toerist (bi'jglieks reesfietsers en meensken die mitdoen an kuiertochten), mar ok veur de rustzuker. De haostige toerist het et veurdiel dat hi'j rap weer op pad kan en toch lekkere koffie dronk en de toerist die de tied het, kan op zien dooie gemak et ritueel van ommegooien as een 'plaetselik kultureel-historisch gebeuren' ondergaon. Now hej' netuurlik votdaolik meensken die dit idee van een bedaenkelik nivo vienen. Mar… in India is et hiel gewoon zo koffie te drinken, en juust niet deur et gewone volk. Bi'jglieks in de wiek Colaba in Mumbai wodt an de 'middle and upper class' vasse koffie standaard serveerd in een koppien dat op een hiel diep schotteltien staot. Wi'j moe'n mit een betien reklame an de goed bi'j kas zittende 55-plussers dudelik maeken kunnen dat ze hier op een biezundere meniere meraokels lekkere koffie drinken kunnen. Dat een Stellingwarfs paantien een peer euro meer kost as een bakkien zal de kultuur-historisch interesseerde dag- of verbliefsrekreaant een zorg wezen. De kéfe's, restauraants en hotels hoeven alliend mar te zorgen veur diepe paanties en een haandleiding 'Stellingwarfs koffiedrinken'. Bi'j et volgende onderzuuk zal blieken doen dat de toeristen heur geld hier makkelik kwiet konnen.

Anne J. van der Helm

Oorkonde uut 1247 vunnen in de karke van Berkoop

Nog mar jussies leden is bekend wodden dat d'r in de Berkoper karke een belangriek oold dokement vunnen is. Et gaot om een bisschoppelike oorkonde van 1247. In die oorkonde is weer de tekst van een nog ooldere oorkonde opneumen, en die is van 1165. Degene die him vunnen het is... een kanunnik uut Utrecht. Die vuulde him verantwoordelik veur een goed beheer en het de oorkonde zodoende mitneumen naor de residentie van de bisschop in Vollenhove.

As d'r begin 15e ieuw in Stellingwarf een weekblad bestaon hadde, now, dan was et bovenstaonde bericht vast en zeker mit een grote kop op de eerste bladziede ofdrokt. We schrieven et trouwens in et Stellingwarfs van vandaege-de-dag, want hoe de tael van oonze kontreinen in die tied krek west het weten we niet percies. Mar in die tied was d'r nog gien kraante, en dat is spietig genoeg. Tot veur een schoffien leden was wat ik hierboven vertelde verdwenen onder iewenoold stof. Et was dislange niet bekend bi'j de Stellingwarver geschiedenismeensken.

Wie vun watte?

In et Oold-Archief van de Gemiente Kaampen wodt een boek (een haandschrift eigenlik) uut de 16e ieuw beweerd dat as titel het: *Liber Diversorum A*. Daor zitten ofschriften in van oorkonden en aandere (o.e. middelieuwse) dokementen; goenend d'r van hebben (ok) mit Stellingwarf van doen. Doe ik een posien leden weer es an et sneupen was, vun ik op folio 77 recto een tekst mit een tiedinge die veur oons woongebied interessaant is. Et ofschreven dokement begint mit een soortement van inleiding. Ik geve jim hiernao de tekst:

Dit is copie des besegelden briefs die ic wilhelmus van wije, canonic sant peter secretarius mijns heren van utrecht inder kercken toe Burkope in Stellingwerff vant doe mijn heer mit sienen gemeynen lande die reyse op Vrieslant dede welken brieff ik wilhelmus voers. mit mij bracht ende is in die kist tot Vollenhoe tot behoeff des gestichts gelacht.

Dat komt op et volgende daele. De bisschop en zien kanunnik/siktaoris gaon naor Frieslaand. In de karke van Berkoop vienen ze een bezegelde oorkonde. De kanunnik nemt die mit en bargt him op in een archiefkiste in et bisschoppelike peleis in Vollenhove.
Ik stel me zo veur dat Wilhelmus daore in alle rust opschreven het wat hi'j mitmaekt hadde en wat as dat wel was, dat hi'j mitneumen hadde uut Berkoop.

Wat was d'r now aenlik vunnen in Berkoop? Wat hul et in, die 'besegelde brief'? Now, Van Wije geft de tekst in et Latien, mit een vertaeling in 'Middelnederlaans' van doe, en daor hael ik zodaolik et ien en aander uut.

Oorkonder en zegeler is bisschop Otto III (1233 - 1249). De oorkonde wodde opmaekt, zoas te lezen vaalt, in Deventer, dat was in et jaor 1247. Mar in disse oorkonde is de

tekst van een ooldere oorkonde opneumen, iene van 1165, dus van een veurganger van bisschop Otto. Die van 1247 is feitelik een zonuumde vidimus, dat is 'een oorkonde waarin de oorkonder verklaart dat hij een andere geïnsereerde [ingevoegde] oorkonde met bijbehorende waarborgsmiddelen heeft gezien'.[1,2]
In de proloog van de oorkonde van 1247 verklaort bisschop Otto III *'dat wij des Eerweerdigen in gode broeder bisscop Godert seliger gedachten onss voirvadere brieve en de privilegiën gesien hebben besceidelic bescreven in desen woirden'*, en dan volgt de tekst van 1165. Waor as die oorkonde van 1165 over gaot?
D'r zullen vast wel goenend van de lezers wezen die die tekst kennen, of die in elk geval bekend binnen mit et onderwarp van de oorkonde. Omdat et in et verbaand van dit artikel niet in et aldereerste plak gaot om die tekst, mar om et melden van de voonst van de oorkonde van 1247, spendeer ik d'r hier mar inkelde zinnen an. Bisschop Godfried van Rhenen (1156-1178) verklaort *'dat wij dat lant dat is tusschen Rucherikes dole ende wibernes sate en de tusschen der older lenne ende der Kuynre de vriesen van lammerbruke hebben verleent te bewonen ende te besitten ende hem verloff hebben gegeven aldaer een kerck te doen tymmeren...'* (et citaot komt uut de vertaeling van Wilhelmus van Wije).
Disse oorkonde van 1165 het al verschillende keren onderwarp west van uutgebreide diskussies in tiedschriften en zo. Dan gong et o.e. over de vraoge waor de kerspels die nuumd wodden, ongeveer docht wodden moeten zollen op de kaorte. Benaemens gong et dan om 'lammerbruke'. An die diskussie wodt hier veerder niks bi'jdreugen. Wel kan degene die d'r belang bi'j het an et aende van dit artikel een bruukber literetuurliesien vienen. Bisschop Otto sluut zien oorkonde van 1247 of mit de woorden (weer in de vertaeling van Van Wije): *'...soe hebben Otto bisscop voers. ... om deze voers. Vrijheit te herneyen desen brief mit onsen segel besegelt'.* Hi'j verni'jt dus de rechten die zien veurganger in 1165 geven het.

Datering Berkoper voonst

Et stok zels dat Van Wije opsteld het kan oons niet helpen bi'j et vaastestellen van et tiedstip dat de schriever in Berkoop was. Et geft de daotum niet en et nuumt ok niet de naeme van de bisschop daor hi'j mit naor Frieslaand toe kwam. Is d'r lichtkaans meer bekend van de opsteller van et stok, een belangrieke persoon uut kringen van de bisschop? Daank bin ik verschuldigd an Mr. Caspar van Heel[3], die veur mi'j op mien verzuuk in een mailtien de levensloop van Wilhelmus de (of soms ok *van*) Wije in grote lijnen opschreven het. Wilhelmus nuumt himzels 'canonic' van St. Pieter en 'secretarius' van de bisschop. De gegevens die Van Heel vunnen het maeken oons dudelik dat Van Wije van 1402 of siktaoris west het van de bisschop en van 1408 of was hi'j kanunnik van et kapittel St. Pieter in Utrecht. Ok in aandere dokementen uut die tied, tot 1423 alderdeegst, kommen we de man tegen.
Wanneer kan hi'j dus in Berkoop west hebben? In alle geval niet eerder as in 1408. Misschien was et al wel in 1408. Dat was ja ommes een belangriek jaor in de geschiedenis van Stellingwarf. In dat jaor wodde, nao de bemiddeling van scheidsrechters, een konflikt tussen (o.e.) de Stellingwarvers en bisschop Frederik van Blankenheim tot een aende brocht. Ik heb daor al eerder over schreven in dit tiedschrift[4]. Zonder ni'je feiten holen we et d'r mar op dat de voonst dateert van 1408 of (krek even wat) laeter.

Et eerdere ommedaenken veur de voonst

Ik bin niet de eerste persoon die in de kunde kwam mit et stok van Wilhelmus van Wije, mar wel de eerste van de Stellingwarvers. In boeken en artikels van geschiedkundigen

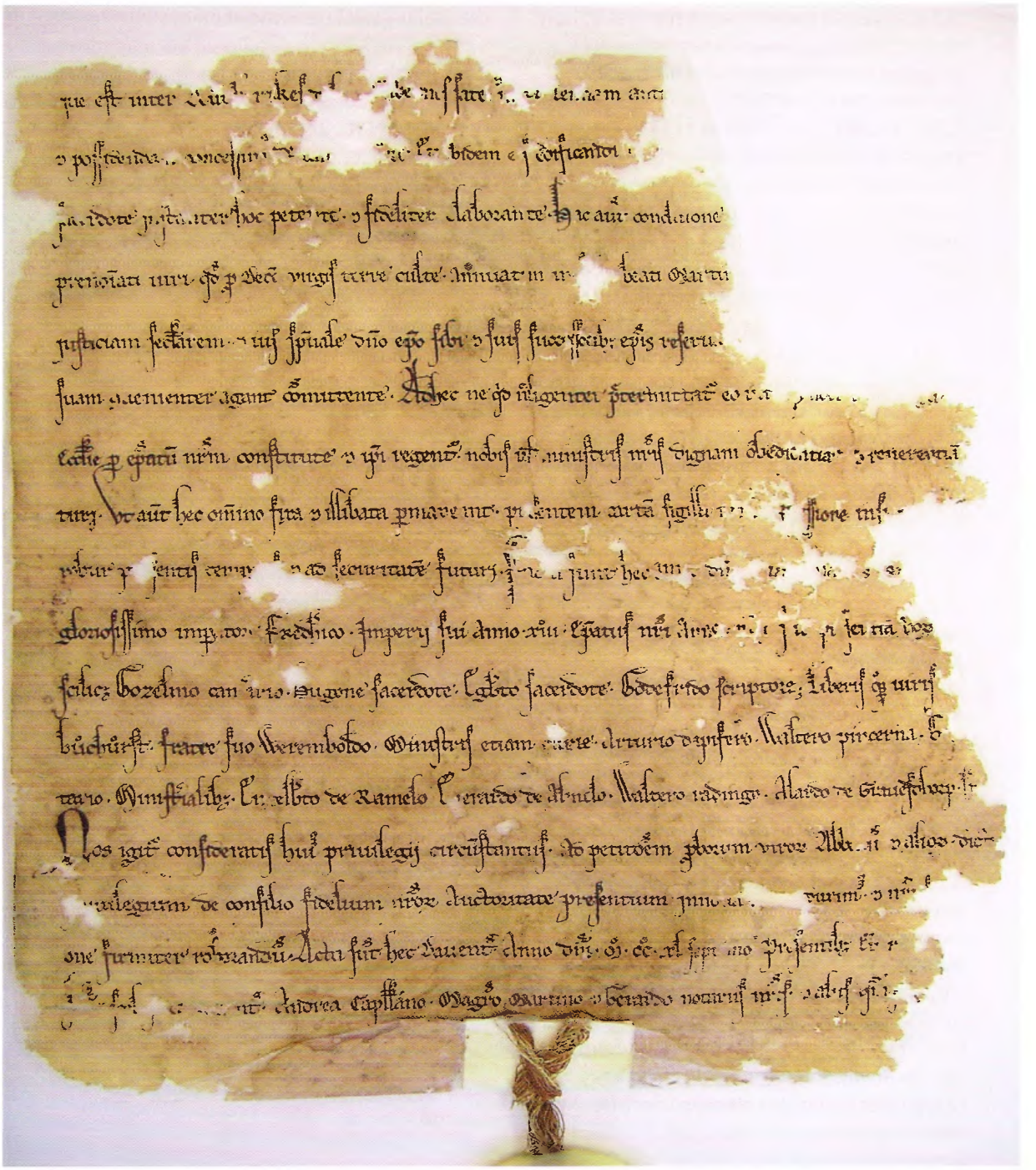

Disse foto is van et Utrechts Archief; de oorkonde het et eventaorisnommer B317.

uut en over dit gebied zag ik niet dat et ooit nuumd wodde. Ieuwen leden liekewel hadde et wel et ommedaenken van de kroniekschriever Arent toe Bocop (ong. 1530 - ong. 1590). In zien 'Kronijk' nuumt hi'j de voonst en geft hi'j de tekst van de vertaeling deur Wilhelmus van Wije van de oorkonde van 1247.[5] Toe Bocop daenkt liekewel dat de voonst west het in de tied van bisschop Jan van Arkel (1342-1364) en dan nao de beide strafexpedisies van de bisschop tegen de 'Vriessen van Stellinckwerrif' in 1361.
Hoe kon Toe Bocop in de kunde kommen mit de tekst van Van Wije? Now, van 1559 tot 1580 komt hi'j riegelmaotig veur op regeringsliesten van Kaampen. Om an infermaosie veur zien 'Kronijk' te kommen het hi'j et archief van Kaampen deurzocht en zo moet hi'j daor de tekst van Van Wije in ofschrift vunnen hebben. Mar wat de datering angaot het hi'j him dus een betien verzind.

Berkoop bestuurlik centrum van Stellingwarf?

An now toe is d'r gien inkeld dokement vunnen dat infermaosie geft over de vraoge as d'r een soorte van bestuurlik centrum in Stellingwarf west het, en zo ja waore. Om et even aanders te zeggen: een plak daor de bestuurders bi'j mekeer kwammen en heur archief hullen. Now was Stellingwarf tot begin 14e ieuw kleiner as et gebied van now mit die naeme. Eerst zal et gaon hebben om een gebied van ongeveer et West-Stellingwarf van vandaege-de-dag. Zoas bekend is kwammen tegen 1328 twaelf Drentse perochies d'r bi'j. D'r wodden deur de vertegenwoordigers van de Stellingwarvers verdregen sleugen, bi'jveurbeeld mit de bisschop van Utrecht, mar ok mit steden as Kaampen, Zwolle, Grunningen en ok mit de etten van Drenthe. Nogal wat oorkonden daor Stellingwarf (of kerspels daor weg) oorkonder/zegeler van was, kun we weerommevienen in de archieven van de aandere perti'j. De oorkonden die Stellingwarf toekwammen bin (nog) niet vunnen. We kennen ze allienig via ofschriften. Zo is de bisschoppelike oorkonde van 15-7-1408, mit as adresseerden o.e. Stellingwarf, nog altied niet vunnen.[6]
De voonst daor we et in dit artikel over hebben is netuurlik gien genoeg bewies om de vraoge: Berkoop bestuurlik centrum? mit ja te beantwoorden. Daor is vule meer onderzuuk veur vanneuden.

Ofslutend

Bi'j dit artikel kuj' een foto vienen van de oorkonde van 1247 die onder Inv.nr. B317 beweerd wodt in et Utrechts Archief in Utrecht. Et is nog mar een stokkien, zoaj' zien kunnen. Of et ok inderdaod et exemplaor is dat in Berkoop vunnen wodde deur Wilhelmus van Wije? Tja, hoe kuwwe dat te weten kommen? D'r is dus genoeg wark an de winkel veur de sneupers. Bi'j et streektaelinstituut in Berkoop kuj' je van dat gerust opgeven. Ze bin daor ommeraek ni'jsgierig naor meer infermaosie. En de lezer ok, nemen ze daor an.

Noten

[1] Uut: P.A. Henderikx, *Syllabus bij de lessen oorkondenleer*. Uutg. Rijks Archiefschool, 2e bewarkte uutgifte, 1976, blz. 22
[2] Een waorborgmiddel daor op let wodde was bi'jglieks de zegel van de zegeler van die invoegde oorkonde. Vaeke wodde die zegel uutvoerig bespreuken.
[3] Mr. Caspar van Heel was eerder perveensiaol archiefinspekteur van Overiessel. Op 11-10-2007 hul hi'j in et streektaelinstituut van de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop een interessaante lezing over de geschiedenis van Stellingwarf
[4] *De Ovend*, 35e jaorgaank no. 3 en 5 (2007)
[5] De autograaf (haandschrift van de haand van de auteur) hoolt him ok toe in et Archief van Kaampen en is te vienen in et Haandschrifteregister onder nr. 87. As daotum van et wark weten we niks meer as wat bi'j et veurwoord staot, en dat is et onvolledige jaortal 158 . Toe Bocop dot verslag van blz. 312 of. Een drokte uutgifte van et wark, mar dat is allienig van et eerste diel, verscheen in 1860 in de riegel 'Codex diplomaticus Neerlandicus', serie 2, diel 5; uutgifte deur et Historisch Genootschop, Utrecht. In dit boek is et te vienen op blz. 297-299
[6] Zie voetnote 4.

Literetuur angaonde de oorkonde van 1165

Annema, Theo, 'Friese kolonisatie bij Kuinre in de 12e eeuw'. In: *De Silehammer*, off. orgaan van de Historische Verieninge Iesselham, jg. 7, nr. 4, z.j.
Formsma, W.J., 'Friesche kolonisatie te Kuinre in de 12e eeuw'. In: *Saxo-Frisia*, jg. 2, nr. 6 (1940)
Formsma, W.J., 'Nogmaals de kolonisatie te Kuinre'. In: *Saxo-Frisia*, jg. 3, nr. 5 (1941) (mit een weerwoord van H. Hartgerink-Koomans)
Hartgerink-Koomans, M., 'De stichting van Kuinre?' In: *Saxo-Frisia*, jg. 3, nr. 4 (1941)
Huisman, K., 'Op zoek naar gebied waar Friezen uit Lammerbroek terechtkwamen'. In: *Leeuwarder Courant*, 13-03-1990.
Middendorp, F., *Na driemaal klokkleppinge*. Wolvega, 1985, blz. 17-22.

Jannes Westerhof

Arie en Femmie de Vries van De Haule, oolden van bekende Nederlaanders

Ok aj' niks om schaetsen geven, koj' de oflopen maonden niet om Elma, Bob en Bart de Vries henne. Kraanten, radio en tillevisie leuten oons de prestaosies op netuur- en keunsties van de kiender van de Haulegers Arie en Femmie de Vries volop zien. De overwinning van Elma van de eerste marreton op netuuries in Haaksbergen op de aovend van de dag dat ze middags nog huldigd wodde as twiede van de NK allround in Et Vene was vanzels hielemaole 'topni'js'. Elma (25), Bob (24) en Bart (20) bin geboren en getogen op 'e Haule, of om et percies te zeggen, in de buurtschop Koumansburg.
Arie de Vries woont en warkt sund 1967 op 'e boerderi'je an de Koumansburg. Heit kocht et bedrief doe, omdat Arie nao de middelbaore laandbouwschoele in Utrecht graeg boer wodden wol. In die tied weren d'r nogal wat boeren uut de omkrieten van Utrecht en Amersfoort die uutweken naor Zuudoost-Frieslaand, omdat de grond d'r vule goedkoper was. In De Bilt, an de raand van de stad Utrecht, had heit een boerderi'jgien mit bi'jverdiensten as melkrieder en melkkonterleur. Arie is daor in 1948 geboren. Ok al dot de naeme et niet vermoeden, de oolden van Arie kommen van de Alblasserwaard. Dat heit boer wodden wilde was wel biezunder, want in de hiele femile was gien 'boerebloed' te vienen. Mar krek as bi'j heit, wel bi'j Arie. Vier jaor hebben ze tegere op et bedrief warkt en doe het heit even veerderop an de Polderweg een boerderi'je kocht, waor hi'j tot 1995 boerkt het. Arie was niet allienig op 'e boerderi'je aachterbleven, want intied was hi'j trouwd mit de Friezinne Femmie Snijder.
Femmie is in 1952 in Achlum geboren, mar opgruuid in Oldeboorn. Heit kwam van Eesvene, mar was as kezemaeker in et vlakke Frieslaand terechtekommen. Mem kwam van Ni'jevene en Femmie is in et Friese Oldeboorn, zoas ze zegt, 'Dreinstalig' opvoed. Nao de ulo in Akkrum wol ze de verpleging in, mar daor was ze nog te jong veur. In de psychiatrie moch et wel en zo is ze begonnen in Licht en Kracht in Assen mit de gedaachte laeter over te stappen naor de verpleging. Et is d'r niet van kommen, want in Assen warkte ok de zuster van Arie en van et iene komt et aandere: Femmie trouwde en wodde boerinne an de Koumansburg.
Et wil nog wel es dat de oolden van topsporters ok goed sporten konnen. Misschien hadden Arie en Femmie ok wel telent, mar is et d'r niet uutkommen. Arie was een goeie hadloper in zien jeugd, mar omdat hi'j heit vule helpen mos op 'e boerderi'j, omdat die d'r alderhaande zaeken naost dee, kwam et d'r niet van om wat te berieken in de atletiek. Dat het Elma ok niet daon, mar et scheelde waorschienliek niet vule. Ze kon as jong maegien, zegt Arie, 'vreselijk hard lopen'. Ze was in Oosterwoolde bi'j de atletiekverieniing en had telent. Ze was liekewel slim teleursteld doe de plannen veur een atletiekbaene in Oosterwoolde niet deurgongen. Arja, de ooldere zuster van Elma, vreug heur doe een keer mit te gaon naor een schaetstrening in Assen en zo is ze bi'j de schaetsklub kommen. Et dee al rap blieken dat Elma krek as Arja telent veur schaetsen had. De oolden weren d'r niet verbaosd over, want doe Arja as jong maegien op et slotien veur de boerderi'je op hoolties doende was, schaetste de nog gien drie jaor oolde Elma d'r al aachteran.
Schaetsen kun de oolden ok wel, Femmie is nog elke weke mit een peer vrouwen op

Femmie en Arie op 'e tribune bi'j et EK allround in Et Vene mit tussen heur in Desly Hill, de skeelercoach van Elma.

'e baene in Assen te vienen. As die dichte is gaon ze te fietsen. Arie het jammer genoeg perblemen mit de gezondhied, mar moch daorveur ok graeg schaetsen.
Vule tied veur eigen hobby's hebben ze nooit had. De boerderi'je vreug vule tied en de kiender wodden al jong naor de baene in Assen brocht en veur wedstrieden op de baene en op netuuries reden ze overal henne. Gelokkig hadden ze allemaol dezelde sport en de verschillende trenings in Assen wodden op dezelde tied holen. Femmie gong mit naor de baenen die vule tied kostten, zoas Eindhoven en Den Haag.
'Van de 40.000 km die we in et jaor reden, weren d'r 35.000 veur et brengen en haelen van de kiender naor trenings en wedstrieden,' vertelt ze. Ze hebben et nooit een perbleem vunnen. Heur leven wodt d'r deur bepaold, mar ze beleven d'r vule plezier an. Ze kommen overal in de wereld en hebben vule kontakt mit de aandere oolden. De oflopen jaoren het Elma nogal wat butenlaanse skeelers mitneumen naor huus. Sommigen bin d'r maonden, aanderen weken, uut-van-huus. Een Ni'j-Zeelaanse is d'r zes maonden west en een Australisch maegien vier maonden. Soms kommen de oolden d'r van ok nog es slaopen. Femmie kan heur prima redden mit heur Engels en Duuts. Doe ze mit Bart naor Zuud-Frankriek reed, dee blieken dat d'r nao dattig jaor nog vule Fraans van de ulo naor boven kwam.
In 2002 hebben ze de boerderi'je ofbreken laoten en opni'j in dezelde stiel opbouwen laoten. Doe hebben ze een half jaor in et huus van de heit van Arie woond, die doe krek wegraekt was. Et was een drokke en muuilike tied, waor nog bi'jkwam dat Elma een tied gien plezier meer in et sporten had en thuus was zonder doel. Gelokkig is ze vanof 2005 weer hielemaol in goeie doen.
'We hebben de kiender wel anvieterd', zegt Femmie, 'mar d'r moest nooit wat. Als ze

d'r gien plezier in hebben, moe'n ze et niet doen. We hebben Elma alderdeegst afraoden om weer mit de lange baene te beginnen, naost de marreton en et skeeleren.'
De kiender redden heur now allemaol zels en Arie en Femmie bin an et ofkikken van al et henne- en weerommebrengen. De kontakten die ze daordeur hadden missen ze wel wat, mar ze gaon nog naor vule wedstrieden te kieken. En de kiender bin allemaol in de buurt. Arja (28) warkt in et UMC in Grunningen, is trouwd en woont in Yde. Elma het et atheneum-diplome destieds in ienkeer haeld, ok al zat ze doe al in Jong Oranje. Mar mit hulpe van et Stellingwarf Kollege is et lokt. De drie aanderen hebben op et Stellingwarf Kollege de havo volgd. Bob het de hogere laandbouwschoele in Liwwadden daon, trouwt in meie en komt op 'e boerderi'je. Bart dot ekenomie op 'e N.H.L. in Liwwadden. Elma woont mit vule plezier sund veurig jaor in Meppel en volgt daor een kursus Spaans.
Arie en Femmie hebben de melktieden van de veertig koenen wat laeter as gewoonlik. Morgens zeuven ure en aovens half zeuven, zodat ze overdag naor wedstrieden kunnen die niet te veer vot binnen. En ze kun zo bi'jglieks thuus kieken naor de Essent Cup, die ze 'live' op de komputer volgen. Deur de gezondhiedsperblemen van Arie hebben ze de hanen vol an de boerderi'je, mar as Bob in meie op et bedrief komt kan et laand dat ze now verhuren weer bruukt wodden veur de uutbreiding van et tal koenen. Femmie krigt dan misschien wat meer tied veur et bi'jholen van de plakboeken. Zoas et now gaot is een dikke ordner per kiend veur een jaor niet genoeg. Materiaol genoeg, want ze krigt alderdeegst knipsels uut De Bilt en Alblasserwaard.

Femmie en Arie op 'e iesbaene van De Haule.

De oflopen tied was et slim drok mit interviews van de media van over de hiele wereld. Ze hebben d'r nogal wat ofweren moeten. We bin Arie en Femmie dan ok slim daankber dat ze oons veur dit stok een middag gaastvri'j ontvongen hebben. Aj' as onbekende bi'j heur huus kommen, hej' gien idee van wat veur een slim dynamisch leven d'r te vienen is an die stille straote in een vlakke streek aachter De Haule en Haulerwiek.

W. de Jong

In de bruidssuite

Op 'e weerommereize mit een schip was ik veur een peer daegen in een zeemanshuus in Londen. Ik hebbe van de gelegenhied gebruuk maekt om wat schaopekunde op te zuken en die zeden dat ze net bi'jmekeer kommen zollen om over de pries van de wolle te praoten. Ik d'r ok henne. Ik hebbe de hiele dag mit et schaopevolk ommetoeren moeten. Mar zoks wodt je wel es te vule, zodat wi'j mar es een ommegien maeken gongen deur et Hyde Park veur wi'j oons vergeerderplak weer opzochten. Et was mooi weer die dag. D'r was in et park niet iene op et ziepekissien en van oons kloffien volk was d'r ok gieniene die d'r verlet van had om een gloedvol betoog te holen over de pries van de wolle.
Nao de middag hebben we de zaeke mar ofhaandeld en bin ik weer op et zeemanshuus anzet.

Et zeemanshuus waor ik dit keer was had hiel veul verdiepings en d'r wodden ok wel kaemers verhuurd an niet-zeeluden. Et verblief was niet zo veul biezunders, mar et kon ok wel minder. Et eten smaekte goed. Zolange aj' mar gien eerpels bestellen vaalt et in Engelaand wel wat mit, mit et eten. Nog wat naoborrelen en dan was et douk beddegaonstied.
Aj' mit wat maoten an de borrel kommen, kommen de verhaelen los en ik hebbe mienend ok verteld.
Now en dan mossen wi'j veur de goeie onderlinge verstaandholing van de schaopehoolders mit mekeer wel es een weekaende op de heide zitten om veur oonze belangen op te kommen. Now hebbe ik bi'j zokke gelegenheden nog nooit heide zien, mar goed, zo hiet dat now ienkeer. En as schaopehoolders zien wi'j heide genoeg, dat zo hiel arg is dat now ok weer niet.
Wi'j weren in de Aachterhoek in een hotellegien. Iene van de klub moet dan alles regelen. Een aander moet de vergeerdering veurzitten en de staand van zaeken uutienzetten. Et gaot d'r somstieden roeg an toe. Mar daornao bin wi'j weer even aorig veur mekeer, as is d'r niks gebeurd. Dat is now ienkeer oonze gewoonte en ie kriegen mitien deur waor de kennis en haandighied zit. En dat wodt dan oonze ofgeveerdigde naor de onderhaandelings over de wolle.
Now hadden wi'j oonze kaemers al toewezen kregen en de koffers daor hennebrocht en de sleutel netties weer ofgeven an de balie.
Doe ik nao de middagvergeerdering weer naor mien kaemer wol, was de sleutel vot. Men wus van niks, zee men. Ik mos d'r eerst mar es kieken. Now, de kaemer lag bezaaid mit broekies en hempies en aander vrouwlude- ondergoed en uut de badkaemer kwam et geluud van geploons en gespetter. Mar es even zien. En ja heur, daor zatten twie jonge meiden van een jaor of achttien in mien badkupe en hadden de grootste lol, zovule dat ze mi'j niet iens zagen. Et schoem leup over de kupe henne.
Bi'j de balie wus men vanzels ok now weer van niks. Mar ze moesten op et laeste toch wel toegeven dat ze de kaemer twie keer verhuurd hadden. En ze weren niet van plan om de twie meiden d'r uut te zetten. Om gien spul te kriegen vreug ik as zi'j mien koffer d'r dan weghaelen konnen. Ik wol d'r ok gien spul van hebben. Mar daor hadden ze et te drok veur, dat mos ik zels mar doen. As d'r now mar íene van achttien in de badkupe zeten hadde, dan had ik die kaemer misschien

nog wel holen ok, mar twieje op mien leeftied, nee dat wodde mi'j te machtig, heur.
Ik hebbe doe nog mar es om de hoeke van de badkaemer keken. D'r was gien veraandering in de situaosie kommen en ik hebbe mien koffer mar weer mitneumen en mien tanebossel uut de badkaemer haeld. De meiden markten niks.
Now was d'r nog een groot perbleem, want alle ere kaemers weren bezet. De ienigste kaemer die nog over was, was de bruidssuite. D'r was veur mi'j gien aander plak, zodat ik een naacht in die bruidssuite slaopen hebbe. Daor lig ie dan wel luxe, heur, mar oe zo ienzem. Mien maoten vunnen et vanzels een mooi vertellegien, mar geleuven, nee dat deden ze niet.
Et was weer beddegaonstied. An de balie was d'r iene sleutel te kot. En dat was weer mien sleutel, vanzels.
Dat ik hadde gien sleutel en mos mar anbellen. En ja heur, de deure gong eupen. Daor ston een vrouw in de eupening van de deure, mar wat oolder as achttien. Mien maoten nammen de bienen. Ik hebbe nog nooit goenend zo vlogge verdwienen zien. Ze weren as de wiend vot en leuten mi'j mit et geval zitten.
In half Amerikaans, half Grunnings vertelde de vrouw mi'j kwaod dat ze krek ankommen was en doodop van de reize now wel es rust hebben wol. Ik hebbe heur in mien beste Grunnings te woord staon en zegd dat ze op et verkeerde plak was. En dat zi'j warschienlik een aandere kaemer hebben mos.
Bi'j de balie hebben wi'j zaek regeld. Et bleek dat ze een verdieping hoger wezen mos en dat de sleutels per verdieping dezelde weren. Ik heb heur daor doe mar hennebrocht. Ze was nog bliede toe ok.
Van mien maoten hebbe ik over de bruidssuite nooit meer wat heurd. Ze bin d'r nooit meer op weerommekommen. Mien vertellegies zullen ze now wel geleuven, daenk ie niet?

Harmen Houtman

Wiezers

De tied vlocht veur de wiezers
of de wiezers veur de tied

De klokke van de toekomst
verget 't verleden niet

Een ure deur de ruumte
een stap, een zocht, een tel

Alliend gedaachten overleven
al 't ere is mar tied-lik spel...

Klaas Knillis Hofstra

et zit altied niet mit

doe ik twintig was
zaggen mien leeftiedsgenoties
mi'j nog niet zo zitten

now ik veertig bin
zien disse maegies van twintig
mi'j nog steeds niet zitten

Over de relaosie van een flesse draank mit boeken...

Doe ik in de eerste klassen van de legere schoele zat ha'k d'r muuite mit om in de slaop te kommen. lederkeer mar weer naor beneden: "Ik kan niet slaopen!"
"Lit him dan mar wat lêze," zee dokter Bakker tegen mien mem, doe die him vraogd hadde wat d'r mis wezen kon.
Zo bin 'k al vroeg mit lezen uut aende zet. Pietje Bell, Ciske de Rat en de Donald Duck, dat weren mien toppers in die jaoren. Niet te muuilik, flink wat humor d'r in en netuurlik mit kwaojongesstreken. Zo heurt et ok in de jonge jaoren.
Mar, de boekeliesten op de Mulo, die bin vremd genog an mi'j veurbi'jgaon en van de boeken in de vremde taelen (wi'j hadden nog verplicht Fraans, Duuts en Engels) he'k al hielemaole niks mitkregen. Laeter he'k dat inhaeld, temeensen veur de Nederlaanse boeken. Vandaege-de-dag koop ik graeg de boeken, die ien of aandere literaire pries kriegen en vaeke ok nog wel meer van de nomineerden die et zonder de heufdpries doen moeten. Wat vien ik dan een mooi boek? Now, mien 'ikke' bestaot uut meer dan ien interessegebied. En op elk gebied bin d'r wel een aorig tal schrievers en boeken te numen, die indrok maekt hebben.
De theologieboeken, die bi'j oons in de kaasten, op plaanken en in deuzen staon, bin niet te tellen; mien vrouw is predikaant en zels stao ik ok tussen de twintig en dattig keer in et jaor op de kaansel. De boeken van Drewermann bin bi'j mi'j favoriet. Veural die over de wonders en de geliekenissen. Hi'j verbint daorin psychologie mit de uutleg van de biebel – dan gaot et altied over jezels en zo heurt et neffens mi'j. Een goeie preek moet ok gaon over et persoonlike leven – ie moe'n as et waore zels in de preek veurkommen.
Ok lees ik graeg literaire boeken mit theologie d'r deurhenne. *Haar vaste begeleider* (Claudia Schreiber) is daor een veurbeeld van. Johanna, de vrouwlike heufdpersoon en God (heur vaaste begeleider) kommen mekeer op de vremdste plakken integen en God het dan altied hiel meenselike trekken.
Daornaost bin 'k liefhebber van filesofie en dan et liefst in kombinaosie mit theologie. Mar dan niet op et naachtkassien: zo vlak veur et slaopen he'k muuite om de kop d'r bi'j te holen. Kierkegaard sprekt mi'j – arg an, mar hiel ontspannen lezen is d'r bi'j zien boeken niet bi'j.

Veerder beleef ik vule wille an et lezen van boeken die lezen as een dokementaire. *Het pauperparadijs* (Suzanna Jansen) gaot over Veenhuzen; iene van heur veuroolden het daor in de klonie zeten.
Ok in et Fries lees ik zok slag boeken graeg; toch komt et daor niet vaeke van. Wel he'k de meerste boeken van mien vroegere kollega Hylke Speerstra lezen. Indrokwekkend vun ik *It Wrede Paradys* en laeter *De Oerpolder*. Machtig mooi hoe Speerstra je mitnemt in de sfeer van de tied en de dingen die veurvalen. Disse boeken bin ok in et Nederlaans uutbrocht, mar ik kan mi'j niet veurstellen da'k d'r dan liekevule in opgaon zol as da'k now daon hebbe.
D'r bin ok pattie butenlaanse schrievers die mi'j nao an et hatte liggen.
Philippe Claudel bin 'k an verslingerd raekt en dan veural deur *Het kleine meisje van meneer Linh* en zien laeste boek *Het verslag van Brodeck*. In dat laeste boek komt et woord 'jood' niet veur, mar et tilt op van de situaosies waarbi'j aj' goed deurhebben wat d'r an de haand is.
Claudel is een schriever die ik uut mi'jzels misschien nooit uutkeuzen hebben zol; et is

daoromme mooi dat d'r nog boekhaandels binnen waor aj' op een persoonlike meniere hulpen wodden.
Wytske de Haan van Bruna in Oosterwoolde is zoe'n onmisbere kracht veur een boekewinkel. Zi'j raodde mi'j et eerste boek van Claudel an (*Grijze zielen*). Laeter stopte ze mi'j es *De jongen met de gestreepte pyjama* (John Boyne) in de hanen. Ok al een gevulig schreven boek over twie jochies die mekeer in de oorlog treffen en bevrund raeken. Zi'j hebben niet deur dat zi'j bi'j de twee striedende kaampen kunnen.
Ik kom haost an mien echt mooiste boek toe. Mar eerst nog even dit. Bi'j mien mooiste boeken heuren ok boeken daor haost gien letters in staon. *Hichtepunten fan it Fryske lân* (Huib Ebbinge) is een schitterend fotoboek waor alle oolde Friese karken in weergeven wodden, mar dan ofbeeld in et laandschop om heur henne.
Een aander mooi 'karkeboek' is dat van Peter Karstkarel (*Alle middeleeuwse kerken van Harlingen tot Wilhelmshaven*).

De reuzen op Paoseilaand bin wel tot veertien meter hoge!

heuren.
Dan hewwe nog de boeken van Irvin D. Yalom, de Amerikaanse psychiater, die boeken schrift daor as hi'j vaeke de persoonlike verhaelen van pesjenten in verwarkt. *De therapeut*, *Nietzsches tranen*, *De Schopenhauerkuur* (alweer filesofie dus) – et bin prachtige boeken waor aj' ok nog es wat levenslessen van opstikken
En dan hewwe nog mien favoriete boeken mit (veural oolde) atlaskaorten. Een lust veur et oge. En hiel mooi om de veraanderings in de loop van de jaoren en ieuwen te zien. De laeste anwinst: *Frisia Dominium*, mit alle kaorten van Frieslaand an 1850 toe en netuurlik ok mit ommedaenken veur de grieteni'jen.

Et boek dat de meerste indrok maekt het?

Et was in 1990 dat d'r in Brussel een expesisie was over Paoseilaand. Daor bin 'k doe mit mien twie zeunen henne west en as veurbereiding he'k et boek *Aku-Aku* lezen. Et is schreven deur Thor Heyerdahl, de Noorse ontdekkingsreiziger, die een grote reize maekte naor dit eilaand dat ontdekt wodde deur de Nederlaander Jacob Roggeveen op

Twiede Paosdag 1772, vandaor de naeme Paoseilaand. Heyerdahl beschrift in et boek de veurbereidings, de reize naor en et rondstrunen op, wat wel nuumd wodt, 'de naevel van de eerde'. Et eilaand, dat sund ongeveer 1890 bi'j Chili heurt, ligt meer as 3000 kilemeter van et vaaste laand of!
Et boek geft op hiel indrokwekkende wieze weer hoe Heyerdahl mit zien expedisie an wal komt, wat ze daor mitmaeken en hoe ze de schatten vienen die daor in grotten verstopt zatten.
Heyerdahl was de eerste archeoloog die (soms letterlik) diepgrevend onderzuuk doen moch op et eilaand en ok de eerste die de grotten en schoelkelders in moch veur onderzuuk naor de daorin opsleugen keunstschatten en relekwienen.
Prachtig vertelt hi'j over de Langoren en de Kotoren (de oorspronkelike bewoners), die spul mit mekeer hadden.
Netuurlik wodt ok de jaorlikse westried beschreven die vroeger hullen wodde: de man die et eerste al zwemmende een ei ophaelde van een klein eilaantien op twie mijl van et grote eilaand, die was een jaor laank de 'vogelman' en hi'j of zien femilie kreeg et bestuur over Paoseilaand.
En dan hewwe nog et Rongo-Rongo-schrift dat wel wat weg het van et spiekerschrift. Pas een jaor of wat leden is et een Duutser lokt en ontciefer et schrift.
Netuurlik wodt ok brieduut schreven over de beelden as reuzen, die wel tot veertien meter hoge binnen! Daor weren de bewoners van et eilaand nog niet aachterkommen; zi'j hadden

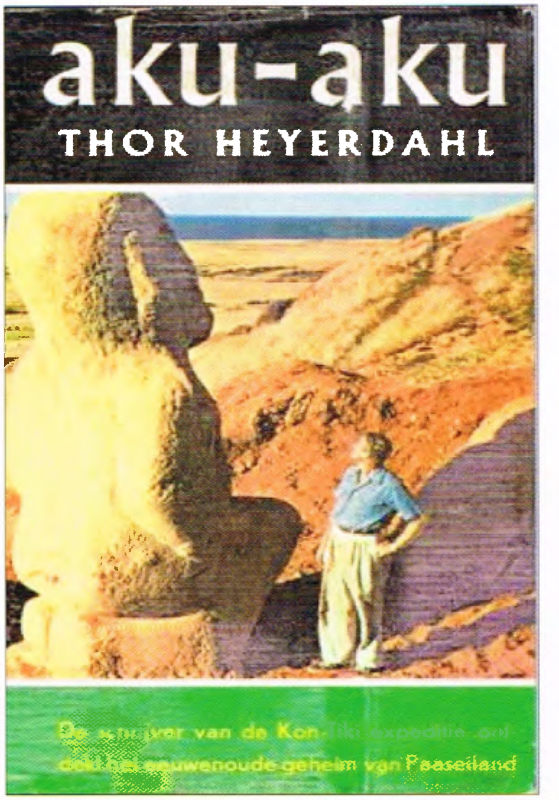

nog nooit een beeld uutgreven. Dat Heyerdahl dit allegere uutzocht, dat maekte dat de meensken van Rapa Nui (zoas et eilaand daor in de volksmond nuumd wodt) bovennetuurlike krachten in him warkzem zaggen, een geest die him bescharmde, een zonuumde Aku-Aku.
Jim hebben al deur: Aku-Aku is een spannend boek. Mar et is ok een humoristisch en interessaant boek.
Et lezen van et boek en et bezuken van de tentoonstelling was veur mi'j anleiding en verzaemel alles van en over dat prachtige eilaand mit die mooie grote beelden.
Zo kreeg ik op mien laeste jaordag een draankflesse (mit inhoold!) in de vorm van een moai (zo numen ze de grote beelden op Paoseilaand).
Of ik d'r al es west bin? Nee, et reizen daorhenne is hatstikke duur, dat ik zal tot mien volgende jaordag waachten moeten bin 'k bange…

Sietze Oldersma (1940) is een geboren en getogen Appelschester. Heit kwam van Appelsche en mem van de dadde wiek (now Raevenswoold) en ze hadden een krudenierszaeke an de vaort. Thuus wodde Fries praot, mar op 'e schoele ok Stellingwarfs. Sietze het haost altied in et dörp woond. As radio- en tillevisiemonteur bi'j Radio Kremer in Assen mos hi'j bi'j et wark wonen. As een (zwatwit)tillevisie gien beeld gaf mos de monteur d'r aovens henne; overdag weren d'r ommes nog gien uutzendings. Mar lange het et wonen in Assen niet duurd, want binnen de twie jaor was hi'j weeromme in Appelsche Daor begon hi'j in 1962 veur himzels. Ok doe was hi'j vaeke laete bi'j pad, want hi'j dee ok de ripperaosies veur haandelers in de omkrieten. Overdag was hi'j dan an et wark in zien eigen warkplaetse. In 1965 kwam d'r een winkel in geluudsapperetuur, witgoed en klein huushooldelik spul bi'j. In november 2000 is Sietze mit de zaek stopt, mar hi'j het et nauweliks minder drok kregen, want et tal van bestuurslidmaotschoppen nam rap toe. As ondernemer was hi'j al aktief in de Ondernemersveriening en hi'j was mitoprichter en bestuurslid van Appel van Appelscha en de Stichting Turfvaartdagen. Van 1967 of is hi'j al siktaoris van de begraffenisveriening en ok now is hi'j nog aktief in dattien orgenisaosies. D'r kun mar weinig meensken in Appelsche wezen, die Sietze niet kennen. Veurig jaor is hi'j as erkenning van zien inzet veur et dörp lid in de Orde van Oranje-Nassau wodden.

Sietze het nao de legere schoele de ambachtschoele in Assen daon, want hi'j wol elektricien wodden en dat kon niet op 'e schoele in Oosterwoolde. Dat was wel elke dag 18 km henne en weeromme fietsen langs de Witte Wiek en de Smildeger vaort. Misschien het hi'j daordeur wel et deurzettingsvermogen kregen, wat hi'j zien laoten het in zien leven as ondernemer en veural ok in al zien vri'jwilligersaktiviteiten. De laeste jaoren het hi'j him slim inzet veur et opknappen van et eupenlochttheater dat in 1987 veur een groot pat ofbreuken is. Et plak dat Sietze wat dot is et dörp Appelsche, mar in et biezunder dit eupenlochttheater op de Bosbarg.

Sietze Oldersma:

Dit plak dot me wat

(deur Jannes Westerhof)

In 1947 het et bestuur van de V.V.V. et andurfd om op de Bosbarg een theater mit 1500 zitplakken te bouwen. Et theater is een groot sukses west, roem dattig jaor zat et in de zoemermaonden geregeld stampvol. D'r bin neffens de heit van Sietze aovens west dat d'r wel 2200 meensken weren, overal zat d'r volk, tot in de bomen toe. Heit zat in et bestuur van de V.V.V. en had daordeur vaeke 'dienst' in et theater. Sietze moch as klein joongien al mit.
'Wat keek ik op tegen de Appelschesters die de veurstellings eupenden,' zegt Sietze. 'De artiesten deden heur wark, die weren et wend, mar veur zoe'n man uut et dörp die daor veur zovule meensken te praoten ston ha'k ontzag.'
Vaeke kwammen d'r artiesten, die van de radio bekend weren.
'Ik zie de conférenciers Kees Schilperoort (Gait Jan Kruutmoes), Cees de Lange, André Carrell, Jan Blazer en Willy Alberti nog zo veur mi'j. Niet alle artiesten weren bekend, een hieleboel bin hier begonnen. De meerst bekenden bin Rudie Carrell en André van Duin. Deensdagaovens kwammen de grote artiesten en de donderdagaovend was veur de gaasten, dat was de Bonte Aovend, onder et motto "voor en door de gasten". Meensken die hier mit vekaansie weren, konnen heur opgeven veur een optreden. Dat kon van alles wezen, koorddaansen, op een ienwieler fietsen, zingen, akkordeonspeulen. Mar ok de dörpsartiest Atze Dijkstra trad op as goecheler en hypnotiseur. De conférencier die deensdagsaovens optrad bleef over en trad dan donderdagaovens weer op om de boel an mekeer te praoten. Zo kwam Rudie Carrell mit heit André in Appelsche. D'r wodde overnaacht bi'j boer Hatzmann. Rudie was dan woensdags in et zwembad en bi'j et waeterpolo wodde hi'j dan vaeke anpakt deur de jongen van et dorp, want hi'j had doe ok al praoties. Laeter, doe hi'j zels conférencier was, vertelde hi'j wel dat ze in et varkenshok sleupen. Doe d'r iene vreug as dat niet onge

Swiebertje en Bromsnor in et eupenlochttheater van Appelsche.

zond was, zee hi'j: "Dat moet je de varkens vragen".
De kienderpergrammes op 'e woensdagmiddag weren altied een groot sukses. In de jaoren zestig kwam Swiebertje, doe hiel bekend van de tillevisie. Zels verzorgde ik doe al de geluudsinstelaosie in et theater. Daor he'k nog een mooi verhael over. Middags zette ik de boel klaor en dan konterleerde ik vanzels of alles et goed dee. De stroom kwam mit een dunne kabel bi'j Henk Zwart van de Bosbarg weg en dan haj' nogal wat stroomverlös. Dat gaf weinig perblemen tot de tied van de frituurpannen kwam. D'r weren nogal wat artiesten die zongen bi'j

een geluudsbaand zongen waor de meziek op ston. Zo traden Rita Hoving en Bueno de Mosquito een keer op, doe inienen de spanning te lege wodde en de meziek slepend wodde en veur een groot pat votvul. As een haeze bin 'k naor huus vleugen en he'k een regeltraansfermater ophaeld om de spanning weer op peil te kriegen. Nao ofloop kreeg ik vieftig gulden van Rita en Bueno! Een jaor of tiene he'k et geluud verzorgd. André van Duin het hier zien eerste nommer mit de bandrekorder zien en heuren laoten, et nommer is laeter vaeke op 'e tillevisie te zien west as zien loopbaene an de odder kwam. As et ni'je theater klaor is, zol et prachtig wezen as hi'j et eupenen willen zol. Et is spietig dat Rudie Carrell wegraekt is, want die had et vast graeg doen wild.'

'Tot 1960 weren d'r zaoterdagaovens filmveurstellings van bioskoopbaos Miedema uut Sneek. Dan moch ik mit heit mit om de kaorties of te scheuren. Van die films herinner ik me nog Sissy, de Glenn Miller-story en cowboyfilms mit Roy Rogers. Zundagmorgens wodde d'r geregeld een karkdienst holen. Haost de hiele weke was d'r wat te doen in et theater. De kampeerders konnen doe nog om et theater henne kamperen. De Grunningers bi'j de haddraeversbaene en de Friezen aachter de Bosbarg. Laeter kwam de rekreaosie meer op ofstaand en ik daenke dat daordeur de belangstelling ok minder wodde. Mar de belangriekste reden van de aachteruutgaank was et votblieven van bekende artiesten, want die wodden vuul te duur. In 1987 is de V.V.V. d'r mit stopt en bin de zitbaanken, de kiosk, de kleedruumte en de kassa weghaeld.'

Van 2002 of is d'r praot over meugelikhieden om et theater op te knappen en weer in bedrief te kriegen. Vanof et begin is Sietze daor bi'j betrokken west. 'Ik heb zovule mooie herinnerings an dit plak in de bos, et theater het een grote rolle in mien leven speuld. Ik vien et dan ok prachtig dat et nao jaoren lokt mit et ni'je theater te beginnen. Dat is veural te daanken an de Historische Vereniging Appelscha die de trekkersrolle had. Et pergramme zal vanzels aanders wezen as vroeger, de tillevisiesterren zullen niet elke weke te zien wezen. Ok bin d'r now nogal wat veurweerden, zo maggen d'r hooguut vieftien veurstellings geven wodden en dat allienig buten et bruudseizoen tussen 1 juli en 31 augustus. Ze moe'n om elf ure aovens oflopen wezen, et geluud mag niet meer wezen as 60 decibel en et locht mag niet naor boven schienen.'

BEWIJS VAN TOEGANG
tevens programma
voor het
Accordéon-Concert
op 25 Juli 1947
in het Openlucht-theater
te Appelscha
voor het
Leeuwarder Accordéon Ensemble
DIRECTEUR: F. DE VRIES
onder auspiciën van V.V.V.
te Appelscha
TOEGANGSPRIJS bij voorverkoop f 1.–
daarna f 1.20, belasting inbegrepen
AANVANG 8 UUR

Ondaanks disse veurweerden zicht Sietze nog genoeg meugelikheden. Op de zestig brieven die verstuurd binnen naor alderhaande kulturele orgenisaosies kwammen dattig reaksies dat ze wel wat doen wollen.

D'r wodt al docht an een festival veur koren en een tenielstok. Op zundag kun de karkdiensten d'r weer holen wodden.'

Et theater wodt 'hufterproof', alles wodt van beton en iezer. D'r kommen 500 zitplakken, waor aj' naor behoefte veur iedere veurstelling losse kuupstoelen opzetten kunnen. Laandelike bekendhied, zoas in de jaoren vieftig en zestig, zal et verni'jde theater niet drekt kriegen, mar Sietze het d'r alle vertrouwen in dat de toeristen en de Appelschesters de weg d'r henne weer weten te vienen. Hi'j zal krek as zien heit mit nocht 'dienst' doen as d'r een veurstelling is.

Et eerste diel van et Stellingwarfs Woordeboek van Henk Bloemhoff kwam in 2004 uut. Onder 'eupenlochttheater' vien ie daor de hattekreet: Maekten ze dat eupenlochttheater in Appelsche now mar weer mooi veur mekeer! Daor bin Sietze en zien maoten jaoren mit doende west en in de zoemer van et

W.H. de Vries - historikus '40-'45

De oorlog in de Stellingwarven - 70 -

Even de draod oppakken waor we bleven binnen in oflevering no. 69. We hebben mit mekaander bespreuken dat oonze onderdukers Jacob en Lowie weer verhuzen moesten en via Pé Vredenburg terechtekwammen bi'j de femilie Gerard en Merie Schotman, die een klein husien bewoonden in et Blesdiekegerveld. In dat husien was et niet meugelik om een goed schoelplak te maeken in geval van nood en daorom besleuten de beide onderdukers om buten, in wat struken, een slaopplak te maeken in de grond. Dat was een hiele put, want de vri'jkommende grond moest zó over een hiele oppervlakte verspreid wodden, dat d'r niks meer van te zien was.
'Gebrek an eten hebben we bi'j die beste meensken nooit had. In de kelder ston een emmer mit melk en Merie zee tegen oons: "Jonges, as jim dust hebben, gao mar bi'j de emmer en neem zoveul as jim neudig binnen." Ok brood en eerappels weren d'r zat. Op et laeste was et eten hooguut wat ienziedig. Ik bin in al die tied nooit ziek west, wiels ik toch vaeke zo in de butenlocht of in een hol onder de grond de naacht deurbrocht hebbe. Deur et verblief buten, as et aovens donker was, mar ok omdat we vule de naacht deurbrochten in et hol, wodden we iene mit de netuur. Ie wodden ok ofjacht op vremde geluden en speciaol (veural bi'j donker) op et blaffen van de hiemhonnen van de boeren. Haost elke boer hadde een hiemhond. Wodde et blaffen gremietiger en kwam et geluud op je toe, dan gong ie al overaende zitten en waj' allat op alles.
Et husien van Gerard en Merie Schotman ston an et Binnenpad en lag een peer honderd meter aachter de boerderi'je van IJse van der Vegt an de Markeweg. Et pad lopt van De Blesse naor Ooldemark. Zeune Andries was een niet onverdienstelike streuper. Riegelmaotig kwam hi'j bi'j oons onderduukhusien langes op weg naor de heide of de bos en zo was et niet te veurkommen dat hi'j oons in de gaten kreeg. Hi'j keek oons an en zee: "Jonges, van mi'j heurt niet iene wat."
We hebben hiel wat gezellige kertierties mit him ofkletst. Op mien verzuuk leerde hi'j mi'j hoe aj' strikken maekten en hoe aj' ze plaetsen moesten. Ik wol dat graeg weten, want Gerard en Merie hadden een mooie gruuntetuun, waor de haezen en de knienen nogal es te gaaste gongen. Vanuut et struukgewas d'r naost kwammen nogal wat lopies naor de boeremoes en et leek mi'j geunstig om daor een peer strikken daele te zetten. Zo zegd, zo daon en de ere dag was et drekt al raek. De katte van et huus kwam luud jammerende thuus, hielemaol insnoerd op 'e hoogte van et aachterlief mit nog een middeltien van hooguut een rieksdaelder. Wat een schrik! Ik hebbe nooit zeggen dust dat ik die strikken zet hadde. Schoemaeker blief bi'j je leest! Lange tied, maonden en maonden hebben we een hiel goed onderkommen had bi'j Gerard en Merie, totdat te vule meensken wusten dat in et kleine husien an et Binnenpad wat biezunders an de haand was. We verhuusden naor een aander adres, naor de boerderi'je van Jehannes de Vries an de Friese Veldweg. Zeune Gjalt de Vries was bi'j de knokploeg (een onderdiel van de ielegaliteit die o.e. overvalen deden op distribusiekantoren om op ielegaole meniere an bonkaorten te kommen veur onderdukers, De V.) Hi'j zorgde d'r ok veur dat we bi'j zien oolden terechtekwammen. Gjalt was

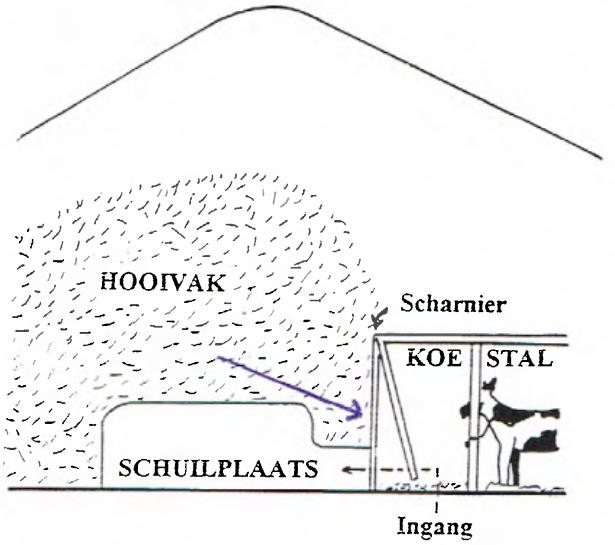

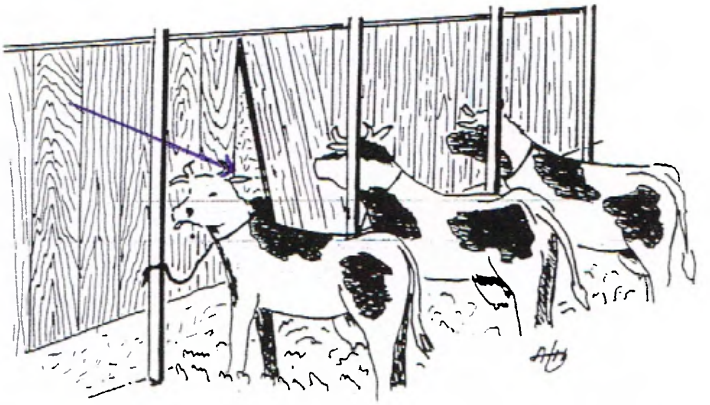

Dubbele schets van et onderdukershol in et hujvak van de boerderi'je van de femilie Jehannes de Vries aachter Blesdieke. Dudelik is te zien daj' tussen de koenen deur moesten om in et schoelplak te kommen.

hielemaol vri'jwillig bi'j de knokploeg van de ondergroonse en was vaeke op ekskursie, dat hul in hi'j mitwarkte an putties van et verzet tegen de Duutsers.
Op een zoemeraovend, et was ongeveer elf ure, was hi'j op 'e dele drok in de weer mit et naokieken van een stok of vier jutezakken. Hi'j gaf mi'j twie en twie nam hi'j zels onder de aarm en vreug mi'j mit him mit te gaon. Ik vreug him: 'Waor gaon we henne?' Ik kreeg te heuren: 'Dat heur ie onderwegens wel.'
Eerst gongen we over de heide, doe een stokkien deur de bos en tot slot een stokkien straotweg. Bi'j een vri'j grote boerderi'je stopte hi'j. 'Hier moe'n we wezen!' Ik schrok, de eigener ston poletiek aorig slecht bekend. Wat wol hi'j hier dan? 'Kom mar mit,' was et antwoord.
Veurzichtig gongen we om de plaets henne. Bi'j de grote schure d'r aachter ston een grote regentonne. 'Geef mi'j es een zettien,' zee hi'j en in de kotste keren ston hi'j op de regentonne. Een stokmennig dakpannen scheuf hi'j an de kaante en Gjalt glipte naor binnen. Nao een menuut of achte kwam zien heufd weer deur et gat en hi'j fluusterde: 'Even an de kaante!' Mit een doffe plof kwam de eerste jutezak op 'e grond en mitien daorop volgde de twiede en ok nog een dadde.
'Now is d'r niks meer, alliend staon d'r nog twie ni'je fietsen.'
'Laot die asjeblieft staon,' zee ik.
Een half uurtien laeter weren we weer thuus. De ere morgen wus ik pas wat d'r in de zakken zat, en ik hebbe ongeveer twie uren doende west om de nog grune tebaksblaeden an pakkedraod te riegen. Nao ongeveer twie weken was de oogst dreuge en we hebben d'r zowat een half jaor van roken kund. 'Help yourself' en hoe!
Op een bepaold mement weren d'r op de boerderi'je van de femilie De Vries elf onderdukers. D'r wodde een biezunder uutdocht schoelplak maekt onder et hujvak, allienig

via de koestal koj' d'r inkommen en daorveur hadden we an drie plaanken van et koeschut scharnieren zet. Et was zo meesterlik uutdokterd, dat d'r naachs vaeke K.P.-ers (leden van de Knokploeg) en van de ondergroonse, die geveer leupen, bi'j oons kwammen te slaopen.
De oorlogswinter van 1944 op 1945 was koold en bi'j wienderig en regenaachtig weer gongen we naachs de bos in om boomstammegies te zaegen veur de verwaarming, mar ok veur et fernuus om eten te koken. Boven Blesdieke moe'n een hieleboel beschaarmengelties zweefd hebben, want in verscheiden boerderi'jgies en husies an de Friesche Veldweg, de lekenlaene en de Liesterbeslaene hebben in de oorlogsjaoren tientallen onderdukers zeten en nooit is d'r een razzia west of bin d'r meensken verraoden. Wel in de buurt, zoas in Paoslo. Ik heb Pé Vredenburg es tegen een N.S.B.-er uut De Blesse zeggen heurd: 'As hier ooit wat misgaot, is die hoge boom daor veur jow!' Ja, hi'j was niet bange en hi'j dee et gewoon, net as al die aandere femilies die altied klaorstonnen. Ongeleufelik!
Intied is et augustus 1944, en op 15 augustus is d'r boven et Stienwiekerdiep en omgeving een groot lochtgevecht gaonde west, waorbi'j twaelf vliegtugen naor beneden kwammen. (Disse berekening van J.S. klopt percies, n.l. vier Amerikaanse bommewarpers, twie Amerikaanse jaegers en zes Duutse jagers, mar niet allemaole hier in de buurt. De V.) Duutse Messerschmitts weren opstegen van vliegveld Haovelte om de Liberrator bommewarpers die weerommekwammen uut Duutslaand te onderscheppen. (Dat klopt niet hielemaole, want ze kwammen van Duutse vliegvelden. De V.) Een bommewarper boven Zuudvene explodeerde en een Duutse jaeger ondergong etzelde lot. De lochtslag woedde in alle hevighied. Op een gegeven mement was de locht vol mit vaalschaarms en parresjutisten, die kaans zaggen om de anscheuten vliegtugen te verlaoten. Toegeliekertied verschenen d'r van alle kaanten Duutsers op fietsen en mit auto's en de meerste Amerikaanse vliegers wodden drekt gevangen neumen. Iene van de Amerikanen, de navigator/bombardier 2e Lt. Robert G. Borst zag kaans om uut hanen van de Duutsers te blieven en mit hulpe van de toevallig in de buurt warkende en uut Meppel ofkomstige onderduker Vredeveld, verstopte hi'j him in een roggestoeke. En mit sukses! (De Amerikaanse bommewarper Liberator B24H. no 41-28932 kwam naor beneden bi'j et Stienwiekerdiep en hebben wi'j destieds uutgebreid behaandeld in De Ovend van oktober 1996, serie oflevering no. 3, De V.)
Weeromme naor et verslag van Slager dot hi'j uut de doeken, dat Lt. Borst eerst onderdeuken zat bi'j Seine Pol in Willemsoord en daornao kwam hi'j terechte bi'j doomnee Riemens, ok in Willemsoord. Daornao kwam hi'j bi'j de femilie Stegink an de mark in Stienwiek terechte. Hi'j bleef daor een kot schoffien en gong doe naor de gebroeders Verhagen, die een drogisteri'je hadden an de Oosterstraote in Stienwiek, waor hi'j tegere mit aandere onderdukers him schoelhul op de bovenste verdieping. Daornao het hi'j nog kot weer in Willemsoord west en kwam doe terechte op de boerderi'je van de femilie De Vries in Blesdieke.
'Dat was veur oons een hiele veraandering. Een peer ere onderdukers sleug de schrik om et hatte en ze vertrokken, omdat ze dochten, dat now de situaosie te geveerlik wodden was. Ok mien mitonderduker van et eerste ure, Louis (Lowie) de Leeuw, besleut naor een eer plak te verhuzen. Mien toch wat geveerlike, mar betrekkelike ientonige leventien veraanderde op slag.'

In de volgende *Ovend* volgt et slot van zien onderdukersverslag, et 'waoromme' en meerdere 'uitroeptekens' te plaetsen.

Pieter Jonker

Ni'j Schrieversronte-initiatief wodde wardeerd

Naor anleiding van et themanommer van *De Ovend* van december 2008 over eteri'je bedocht Schrieversronte-direkteur Sietske Bloemhoff et plan om an et aende van et jaor een ofwisselend pergramme-anbod te doen op zundag 28 december. Een pergramme daor as kultuur, netuur en literetuur kombineerd wodden zollen mit lekker eten en drinken. Een waogstok om nao de kastdaegen en in vekaansietied nog een grote aktiviteit op te zetten. Dielnemers konnen kiezen tussen een pergramme in Wolvege of in Waskemeer. In Wolvege weren krek wat te min dielnemers, mar Waskemeer kon deurgaon mit 23 dielnemers. En awwe goed luusterd hebben dan het et best voldaon.

An de kuier bi'j Waskemeer, rechts, mit blauwe hoed, archeoloog Jan Slofstra.

Et was fris weer die zundag, doe de ploeg meensken heur verzaemelde bi'j de brogge in Waskemeer. Onder leiding van archeoloog Jan Slofstra uut Bakkeveen wodde eerst ankoerst op De Bisschop, waor hi'j tekst en uutleg gaf bi'j een grote pingo-ruïne en over de verschoeving van de greens tussen Opsterlaand en Oost-Stellingwarf. Daornao wodde een kuier maekt over de Duurswooldemer heide en waor hi'j ok weer op een heldere en begriepelike meniere de bezukers wegwies maekte in 'et lezen van et laandschop'. Laeter wodde nog een keer stopt op de Schaansdiek om de bedding te zien van iene van de bovenlopen van de revier De Kuunder. Hi'j vertelde over de Galgebarg en de schaans en prees et ni'je Schrieversronte-boek van Meindert Schroor, mar ok de gemiente Oost-Stellingwarf die in de weg tekens anbrocht het die duden

op de biezundere geschiedenis van disse streek. Slofstra vertelde ok nog over zien lerer Piet Houtsma uut Waskemeer, die een belangriek ammeteur-archeoloog was.
In restauraant De Herberg wodde deur gaastvrouw Lenie Madou thee en koffie anbeuden. Doe kwammen d'r twie dichters aachter et bottien. In et veurste plak Attie Nijboer van De Fochtel, die de laeste tied aorig van heur heuren lat, mar een ni'je steern an et firmement is. Et is now waachten op heur debuutbundel! En Harmen Houtman uut Et Vene. Hi'j keus veur gedichten die alles mit et eten en mit de tied van et jaor van doen hadden. Harmen Houtman wus ok op een knappe meniere zien gedichten an mekeer te praoten. Verscheiden gedichten kwammen uut zien ni'je bundel *Dichterbi'j*, die veurig jaor bi'j de Schrieversronte verschenen is.
D'r wodde deur de dielnemers andachtig naor beide dichters luusterd.
Zo staorigan hadden de meersten doe de honger ok wel in de hals. Lenie Madou was morgens al om zes ure in de keuken an et wark toogd en het d'r veur zorgd dat et de meensken goed smaekt het. Ze kwam wel tot de konklusie dat Stellingwarvers hiele goeie eters weren! Mar ja, zoks hadde ze van te veuren netuurlik ok weten kund. Ie konnen te kust en te keur in alderhaande soorten gerechten, die op taofel verschenen. Alliend de naogerechten kregen de dielnemers niet schone op. Et applaus dat Lenie Madou kreeg was dikke verdiend. De stemming disse dag was opperbest en de meensken bin weer voldaon over et ofwisselende en boeiende pergramme op huus antoogd. Op naor de euliekoeken!

Foto boven: De beide dichters Attie Nijboer en Harmen Houtman, wisselen erverings uut.
Foto onder: Et smaekte ommeraek, daor in Waskemeer.

Jan Schonewille

GIEN KATTEN OP 'E TAOFEL...

Christien het al hiel wat vrunties had in heur nog jonge leven. Mar altied was d'r wel wat mit an de haand. Sund kot het ze kennis an Klaas. Ok niet hielemaole zonder gebruuksanwiezing, mar toch: ze is hatstikke gek op die vent. Bi'jkotten wil ze him mit naor huus nemen om him veur te stellen an heur heit en mem. Mar, dan mos ze Klaas wel goed veurbereiden op die ontmoeting en trouwens: heur oolden ok!
Klaas het aenlik nog nooit echt verkering had. Hi'j het wel es wat sjaans had, temeensen: neffens himzels, mar veul veerder is et nog nooit kommen. Klaas is hiel arg onzeker, hi'j is ok nogal verstrooid en hi'j zicht niet al te best. Mar veerder is et een alderaorigste kerel: vuul te goed veur disse wereld.
Een peer weken leden kwam hi'j Christien veur et eerst tegen op 'n fesien bi'j een vrund. Ze raekten doe wat mit mekaander an de praot en dat was aenlik hiel gezellig. Et 'klikte' van et begin of an.
Et was as speulde de duvel d'r mit, mar een weke laeter zatten ze weer tegere op 'n fesien; now bi'j een vrundinne van Christien. Ze hadden weer de hiele aovend gezellig praot en gongen toevalligerwieze toegelieke vot. Doe ze buten bi'j de fietsen stonnen, vreug Klaas an Christien: 'A'k je now vraogen zol of ie verkering mit mi'j hebben willen zollen, wat zoj' dan zeggen?'
Waorop Christien zee: 'En a'k now 'ja' zeggen zol, wat zoj' dan doen?'
Daor had Klaas niet van weeromme.
Ze gongen allebeide heur eigen weg naor huus toe.
Onderwegens stapte Klaas of: hi'j mos even de geite verstikken en prakkeseerde hoe as et now veerder mos.
Klaas vreug zien vriend Jan om hulpe. Hoe mos hi'j disse impasse deurbreken?
Jan zee tegen zien vrund: 'Ie moe'n zien daj' argens oppassen kunnen, bi'j jow buren of zo. Dan vraog ie Christien of ze mit je mit wil. Aj' dan daor binnen, aovens, dan doej' et grote locht uut, ie doe'n wat schiemerlaampies an, de gedienen dichte, ie zetten wat mooie, romantische meziek op en dan gaoj' naost heur zitten. Dan leg ie jow haand op heur boek en ie zeggen: "Ik hole van jow". En dan geef ie heur een dikke pakkerd.'
Klaas bedaankte zien vrund: hi'j wus now temeensen hoe as hi'j doen mos.
Now, dat gong hatstikke mooi. Zien buren konnen wel oppas bruken. Ni'je weke zaoterdag!
Klaas trok de stoute schoenen an en belde Christien op. 'Ja Christien, mit Klaas. Ie kennen mi'j nog wel, hen? Zeg Christien, mien buren vreugen mi'j as ik ni'je weke zaoterdag ok oppassen kan. A'k jow now vraogen zol of ie mit mi'j mit willen, wat zoj' dan zeggen?'
Waorop Christien zee: 'En a'k dan 'ja' zeggen zol, wat zoj' dan doen?'
Die reaksie hadde Klaas verwaacht: 'Dan zo'k vraogen hoe laete a'k jow ophaelen kan.'
'Doe dat mar dan!', zee Christien.
'Goed, hoe laete kan ik bi'j jow wezen?' vreug Klaas.
'Ie leren et al aorig,' zee Christien, 'kom mar om half achte.'
Zo, dat was veur mekere! Dat had hi'j mooi klaorspeuld! Now de rest nog...

Tjonge, jonge, wat was die Klaas zenewachtig die zaoterdagaovend. De tied kreup gewoon veurbi'j. Eindelik was et zeuven ure en kon hi'j op pad gaon.

Christien was netuurlik ok best zenewachtig, mar die kon et allemaole mooi verburgen holen. Zi'j was Klaas de baos!
Klaas nam Christien mit, aachter op 'e fiets. Hi'j wus niet zo gek vule te vertellen, onderwegens. Om kertier veur achten weren ze bi'j de buren, die doe ok mitien votgongen.
Klaas dee percies wat Jan him zegd hadde: de gedienen gongen dichte, et grote locht gong uut, hi'j zette een romantisch meziekien op en gong naost Christien op 'e baank zitten.
Now mos et gebeuren! Hi'j legde zien haand op Christien heur boek en zee: 'Ik hole van jow.'
Christien zee: 'Leger'.
En Klaas herhaelde, mit een lege stemme: 'Ik hole van jow...'

Ok al was Klaas alderheiselik verlegen en verstrooid, Christien vun et toch tied wodden om him een keer mit naor huus te nemen om him veur te stellen an heur oolden. Mar d'r was nog ien prebleem: Klaas kon ok aldergrieselikst slecht dingen onderscheiden en daordeur maekte hi'j een wat vremde indrok op goenend die him niet beter kenden.
Christien was intied hielendal verkikkerd raekt op heur Klaas, en Klaas - van zien kaante - op Christien.
Christien besleut Klaas hiel grondig veur te bereiden op zien eerste ontmoeting mit heur oolden. Et mos ommes niet ok de laeste wodden!
Ze vertelde Klaas dat heur heit een schilderi'je boven de kachel hangen had, dat net een echte Appel leek, mar et was een reproduksie. As Klaas dat zeggen kon, zol dat hiel mooi wezen.
En heur mem, die dreug hiel vaeke een hiel klein diamaantien op heur bloesien in de buurt van heur linkerbost. As hi'j die ok onderscheiden kon, dan was alles perfekt veur mekeer.
Veur dat et zoveer was, vertelde Christien an heur oolden dat ze al een peer weken verkering had mit een zekere Klaas. Ze vertelde dat Klaas hiel aorig en lief was, mar dat hi'j wel es een betien verstrooid overkommen kon. En dat hi'j niet zo goed zien kon. Dat laeste vunnen de oolden van Christien wel hiel spietig en ok wel een betien beroerd, om eerlik te wezen. Mar ja, ze mos him mar es mitbrengen. Ze hadden wel leerd in 't verleden daj' jow kiender mar beter vri'j laoten kunnen, want aj' ze dingen verbieden gaon, gaon ze die juust doen!

Die zaoterdagmiddag moch Klaas langes kommen. Hi'j zag d'r best wel tegen op, eerlik zegd. Mar ja: 'Niet scheuten is altied mis,' zee zien heit altied.
Christien zag Klaas ankommen en gong gauw naor de deure toe: 'Hoj, mooi daj' d'r binnen. Weej' alles nog?'
'Ik geleuf van wel,' zee Klaas.
'Kom mar veerder, dan.'
'Now, heit en mem, dit is Klaas!'
'Za'k mi'j mar even veurstellen?' zee Klaas.
'Dan bin ie zeker de heit van Christien?' vreug Klaas an de man die op him of kwam.
'Dat klopt, dat hej' goed zien!' reageerde die.
Klaas leup naor de schostienmaantel. 'Goh,' zee hi'j, 'wat hej' daor een prachtig mooi schilderi'je hangen. Es even kieken: o, 't is gien echte, zie 'k, 't is een reproduksie!'
Hoezo slecht kunnen zien? docht de heit van Christien, onveurstelber!
Klaas leup op de vrouw of: 'Dan moe'n jow wel de mem van Christien wezen. Goeiedag, ik bin Klaas. Oe, mar wat hebben jow daor een prachtig mooi diamaantien, mevrouw! Da's vast een hiele duren iene!'
Hoezo slecht zien kunnen? docht de mem van Christien, die jonge zicht alles!

'Zo, gaon jim mar even lekker zitten, dan hael ik de thee uut de keuken, dan gaon we gezellig een koppien thee drinken mit mekaander.'
Christien heur mem zette vier koppies en paanties op 'e taofel. Ze gong naor de keuken en nam de theekanne van et pietereulielochien.

Ze kwam weeromme uut de keuken mit een oolderwetse theemusse die ze midden op 'e taofel zette.
Ze zatten krek mit zien vieren om de taofel, doe Klaas him inienen veuroverbeug en mit een krachtige beweging de theemusse en de koppies en paanties van taofel sleug:
'GIEN KATTEN 'E OP TAOFEL!!!' reup hi'j d'r bi'j...

Attie Nijboer

Tied

De tied tikt veerder, menuut nao menuut
Wi'j staon d'r niet bi'j stille
Want tied maekt gien geluud

Et vligt je deur de hanen
Stille zetten kuj'm niet
Gebruuk 'm goed, heb wille
Dan kriej' laeter vast gien spiet

OPLOSSING FOTOPUZEL STELLINGWARVER SPREUKEKELINDER 2009

Bliekber was de fotopuzel in de Stellingwarver Spreukekelinder van et jaor 2008 aorig muuiliker as die van de kelinder van 2007. Van alle inzenders weren d'r mar twieje die goed zien hebben waor alle twaelf foto's maekt binnen. Dat weren Vrouw H. Donker-Houwer van Wolvege en Hans en Saakje Bronger uut Hooltpae. Iene inzender had mar iene fout, en dat was Tineke Goettsch van Else. De redaktie van de kelinder fielseteert jim alle drieje van hatte. Jim pries, een pakket mit Stellingwarver boeken, wodt jim eerdaegs thuus bezorgd.

De foto's van de kelinder van veurig jaor bin maekt in:

jannewaori – Oosterwoolde
feberwaori – Peperge
meert – Berkoop
april – Ni'jberkoop
meie – De Haule
juni – Sunnege
juli – Sliekenborg
augustus – de Scheene
september – Makkinge
oktober – Noordwoolde
november – Appelsche
december – Der Izzerd

Van de redaktie

Eerste postzegels Stellingwarf 700 uutrikt an burgemeester Oosterman

Veurzitter Ype Dijkstra rikt de postzegels uut an burgemeester Harry Oosterman.

In et kader van Stellingwarf 700 jaor het de warkgroep Stellingwarf 1309-2009 veur een speciaole postzegel zorgd. In december kreeg burgemeester Gerard van Klaveren van Stellingwarf-Westaende et eerste vellegien postzegels uutrikt deur warkgroeplid Sjoerd Hoogenkamp, die ok veur et ontwarp van de biezundere zegel zorgde. Op maendag 5 jannewaori het burgemeester Oosterman van Oost-Stellingwarf een eerste vellegien in ontvangst neumen uut hanen van Schrieversronte-veurzitter Ype Dijkstra. De Schrieversronte is iene van de instellings die in de eerder nuumde warkgroep is vertegenwoordigd. Behalven de Schrieversronte zitten veerder leden van de Historische Vereniging van Appelscha e.o. en de Vereniging Historie Weststellingwerf in die warkgroep.

Dit jaor is et 700 jaor leden dat de naeme Stellingwarf veur et eerst schriftelik bruukt wodde. Dat feit wodt in de beide Stellingwarver gemienten uutgebreid vierd. Op de webstee **www.stellingwarf700.nl**, die ok verzorgd wodt deur de warkgroep, is te zien welke aktiviteiten d'r de kommende tied wezen zullen.

Veur de TNT-postzegels is geweldig veul belangstelling. Ze bin as vellegies van tien stoks te koop bi'j o.e. boekhaandel Bruna in Oosterwoolde, Plantageboekhaandel Zwikstra in Wolvege, Primera in Noordwoolde en de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop.

Lily Köhler

Vrouwluden van eertieds

Koj' ze ok niet meer integen? De vrouwluden van eertieds? De zwaore 'matrônes', waor aj' plat veur tegen de mure staon mossen aj' ze integen kwammen in een smalle gang, wiels ie heur stieve kesjet tegen je lief prikken vuulden. De kaele-kak-medammen, waorveur ie et hatte niet in 't lief hadden om 'ie' tegen te zeggen? De oolderwets-gelokkig-trouwden, die wussen waor as heur Abraham de mosterd haeld hadde?
Ie moe'n d'r warkelik waor muuite veur doen om zokke eksemplaoren nog integen te kommen. Misschien bin ze wel onderdompeld in 'Opzij' of ere vrouweorgenisaosies. Of ze bin in groepsverbaand oppereren gaon.
Waor bin ze? De oorspronkeliken..., die heur eigen weg gongen en heur van gieniene wat antrokken.
De raodselachtigen..., die jow verleden, heden en toekomst deurgronden, zonder je een blik weerdig te gunnen.
Wus ik et mar.
Wat heb ik as kiend opzien tegen zokke vrouwluden. Mit ogen op staelties he'k ze bewonderd. Manluden ok trouwens, mar aanders. Mien zussien en ik hadden een speurneuze om 'et' in de ooldere vrouw te ontdekken. Oh, as ze 'et' mar hadde, dan was ze hiel biezunder. Eers wussen we et niet onder woorden te brengen. Heur liefdes..., hoe hatstochtelik en interessaant weren ze west. Heur leed..., hoe alderofgrieselikst mar toegeliekertied hoogstaond, omreden ze et goed verwarkt hadde. Heur kiender..., hoe moedig hadde ze al die baorenswenen deurstaon en had ze heur tengere feguurtien holen.
Al die biesterbaorlik mooie rimpelties in heur gezicht, votpoeierd mit een poeierdoonsien of een klein bosseltien. We keken oons de ogen uut.
Ik wete dat maegies van vandaege-de-dag mal opkieken zullen as ze dit lezen
Opzien naor ooldere vrouwen heurt d'r niet meer bi'j. Aj' weten willen hoe aj' kiender kriegen moeten en hoe ze geboren wodden, kiek ie evenpies op internet. Dan weej' alles.
Aj' een ongelokkige liefde aachter de rogge hebben, gaoj' in therapie.
Toch hewwe deur alle eupenhied vule priesgeven van oonszels. We leven niet meer naor oonze eigen erverings, mar konsumeren wat aanderen oons veurschrieven.
Al bin de laeste taboes now wel zoe'n betien deurbreuken en biwwe zo deurzichtig wodden as glas, 'interessaant' biwwe niet meer. Zonder ok mar de minste schaemte lao'we in 'technicolour-kleuren' zien hoe awwe oonze seks beleven en hoe poppies (bi'j wieze van spreken) naost oons broodbottien geboren wodden.
Ok bejaorden meugen verhaelen hoe mooi et is om seks te hebben. Et mysterie, dat vrouwen meerstenties omgeft en antrekkelik maekt het, liekt hielendal vot te wezen.
Tot mien grote bliedschop zie ik een inkelde keer een ooldere vrouw op 'e tillevisie, die heurzels bleven is en heur niet mitslepen laoten het deur de golven infermaosie die op heur ofkommen binnen.
Ze het d'r uuthaeld wat ze bruken kon.
Heur vrouwlike gevuul het heur as een 'firewall' bescharmd tegen de vervlakking en tegen de ienhiedswost.
Mit reenfels in heur gezicht kikt ze de interviewer naodaenkend an. As ze uuteindelik antwoord geft is heur blik ondeurgrondelik. Jonge vrouwen vienen heur interessaant.
Et bin vrouwluden van now.

VAN DE REDAKTIE

DE BUURTSCHOPPEN VAN OOSTERWOOLDE

Geert van der Meulen van de Historische Veriening Oosterwoolde e.o. vertelde bi'j de prissentaosie in Buttinge een biezunder interessaant verhael over de omgeving van die buurtschop.

Op 28 november van et veurige jaor wodden in Oosterwoolde de ni'je infermaosiebodden van de buurtschoppen om Oosterwoolde henne prissenteerd. De prissentaosie was bi'j iene van de 13 prachtige bodden, et gong om die van de buurtschop Buttinge. De infermaosie op de bodden is verzorgd deur leden van de Historische Veriening Oosterwoolde e.o. en de Stelingwarver Schrieversronte. Et ontwarp van de bodden is van Ellen Tierie uut Vlagtwedde.
Nao de prissentaosie in Buttinge wodde in hotel De Zon in Oosterwoolde et eerste exemplaor van de bi'jheurende routegids uutrikt. Et eerste exemplaor was veur burgemeester Harry Oosterman, die daor slim mit inneumen was, mar dat gul ok veur et gezaemelike perjekt van Historische Veriening en Schrieversronte.
Jammer genoeg bleek aachterof dat bi'j de perduktie van de routegids de paginanommers votvalen binnen, zodat besleuten is om et boekien opni'j te drokken. Meensken die al een routegids kocht hebben, kun daorom dat exemplaor ommeruilen op et kantoor van de Schrieversronte, et kantoor van drokkeri'je Van der Meer of bi'j boekhaandel Bruna.

Van de redaktie

Veul wardering veur Nedersaksisch Vocaal Ensemble

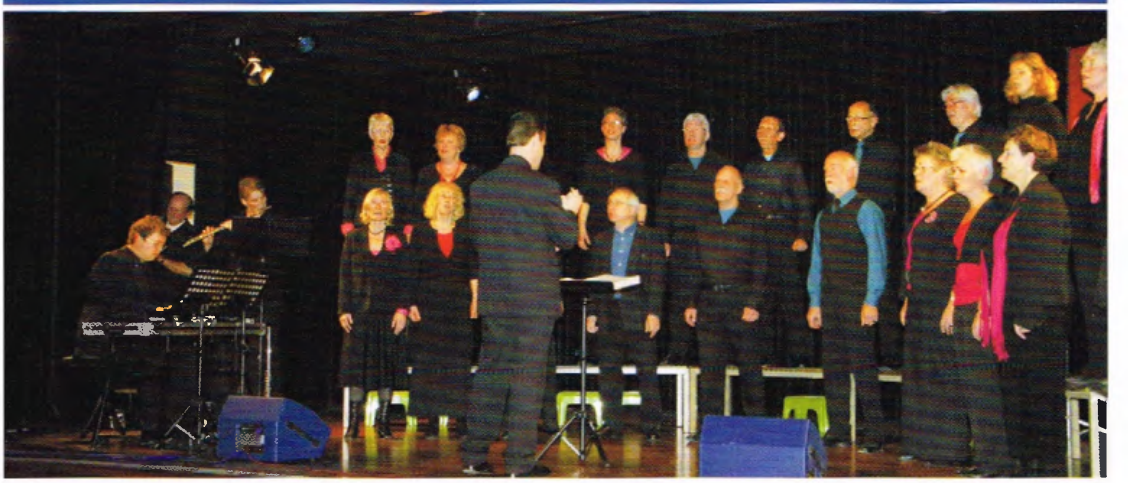

Veur et optreden van et Nedersaksisch Vocaal Ensemble was veul wardering.

Op 17 jannewaori hul de Stellingwarver Schrieversronte zien ni'jjaorsbi'jienkomst in 't Vlechtwark in Noordwoolde. Daor kwam flink wat volk op of, want de zael van 't Vlechtwark was meer as vol.
In zien ni'jjaorstoespraoke vertelde veurzitter Ype Dijkstra mit naeme over alle plannen die de Stellingwarver Schrieversronte dit jaor weer uutvoeren gaot, zoas de projekten veur de peuters en kleuters, ni'je kursussen, tal van uutgiften en et dadde Stellingwarver popfestival.
Daornao volgde et eerste optreden van et Nedersaksisch Vocaal Ensemble, dat deur de toeheurders ommeraek wardeerd wodde. Et koor, dat uut zoe'n 25 personen bestaot en waorvan de leden uut et Nedersaksische taelgebied kommen, leut lieties in et Drents, Grunnings en Aachterhoeks heuren en wodde begeleid deur een pianist en een fluitiste. Nao et eerste optreden was et de beurt an de Drentse schriever Jan Germs, die in et daegeliks leven direkteur is van et Huus van de Taol. Jan Germs schrift zels ok in et Drents, van him verschenen an now toe drie boeken. Jan Germs schrift hiele herkenbere, humoristische verhaelen, mar ok serieuze en gevulige. Van beide leut hi'j zaoterdagaovend een veurbeeld heuren.
Nao et schoft dee Henk Bloemhoff, taelkundige bi´j de Schrieversronte, ien en aander uut de doeken over et biezundere jaor 1309 doe, veur zoveer bekend, de naeme Stellingwarf veur et eerst schriftelik bruukt wodde. Om die reden zullen d'r dit jaor tal van festiviteiten holen wodden, zoas een tentoonstelling van oolde oorkonden en op 18 september is d'r een symposium.

In et twiede optreden van et Nedersaksisch Vocaal Ensemble wodde deur et koor ok een Stellingwarfs lied ('Soezen' van Jan Oosterhof uut Steggerde) naor veuren brocht. Et lied wodde deur ien van de koorleden ankondigd in et Stellingwarfs, et bleek om een oold-inwoner van Wolvege te gaon. Nao een twiede veurdracht van Jan Germs was d'r nog tied veur een gezellige naozit en daor maekten nog hiel wat bezukers gebruuk van.

Lumbertus Heeringa

Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j

V.l.n.r. Gerard Bijker, Albert Krol, Alie Heeringa, Tj. Heeringa-Gaastra, ? Menger, Sj. Heeringa, L. Heeringa en Jan Marinus.

Disse foto is maekt in et veurjaor van 1930 of 1931. Dat kuj' zien omdat de mi'jmesiene en de hujschudders veur de smederi'je staon. Die wodden in et veurjaor besteld en in mekere zet. Mien oolden bin vanuut De Gediek in 1925 in Berkoop kommen te wonen. De smederi'je wodde overneumen van Louis Nijk, hi'j was smid en keféhoolder toegelieke. En daorbi'j ok nog hingstehoolder.
Dat een smid vroeger veul haandwark dee was hiel gewoon. Et wark beston doe o.e. uut peerdebeslaon, iezeren hoepen om vielen zetten, kachels schonemaeken en in de haast weer plaetsen, kachelpiepen maeken en gao mar deur.
Et huus staot vandaege-de-dag nog altied tegenover gerage Kromkamp. Et veurhuus is an de butenkaante praktisch niks veraanderd. De twiede man van links (Appe Krol) het nao de oorlog de smederi'je overneumen.

HOF & VAN ZWOL ACCOUNTANTS

Veur jow jaorrekenings en aandere financiële zaeken!

Wi'j bin een leegdrumpelig kantoor
mit zoe'n 20 mitwarkers.
Jow kun bi'j oons terechte veur et saemenstellen,
beoordielen en konterleren van jaorrekenings,
administratieve- en fiskale diensten en
advisering op fiskaal en ekenomisch gebied.
As jow de leegdrumpelighied van oons naogaon
willen: dat kan, jow moe'n dan even bellen
mit Jelle Hof of Richard Schokker.

Van der Sandeplein 6
9471 RX Wolvege
Till. 0561 - 616715
Fax 0561 - 613976
E-mail: info@hofvanzwol.nl

Wi'j ondersteunen sport, meziek en kultuur in oons warkgebied

Bank Bercoop ondersteunt
STELLINGWARF
700 JAOR

Omdat oons hatte bi'j meensken en heur passies ligt

In et hatte van de Stellingwarven staot al 105 jaor de baank van de Stellingwarven.

Wi'j kennen oons warkgebied van binnen en buten en holen mit HATTE en ziel van heur biezundere eigenschoppen. We weten wat d'r speult, we weten wie d'r leeft, omdat we d'r wonen, warken en oons warkgebied sociaol verstarken.

Bank Bercoop hiet jow van HATTE welkom

BANK BERCOOP

Bank Bercoop is een haandelsnaeme van Friesland Bank N.V.

Berkoop Willinge Prinsstraote 20,
Tillefoon (0516) 45 35 00

Wolvege Heufdstraote Oost 57,
Tillefoon (0561) 45 30 40

Oosterwoolde Dertien Aprilstraote 2,
Tillefoon (0516) 56 72 71